

8 mei 2026 | Provinciehuis Vlaams-Brabant,
Provincieplein 1, 3010 Leuven

Congres

"Ik kan niet meer leven. Laat me (niet) los."

"Ik kan niet meer leven. Laat me (niet) los." Doodswens in psychiatrie: van chronische suïcidaliteit tot euthanasievraag is een congres voor zorgverleners die zich toeleggen op de begeleiding van mensen die wegens psychisch lijden euthanasie willen aanvragen of aangevraagd hebben.

Programma

9.30 | Inleiding

Kim Snoeks en Eva Depoortere, coördinatoren Reakiro

9.55 | Welkom in Reakiro. Een erkenning van mensen met ernstig en persisterend psychisch lijden

Thijs Vanhie, psycholoog-psychotherapeut en Reakiromedewerker

10.40 | Pauze

11.10 | Euthanasie omwille van ondraaglijk psychiatrisch lijden: de wet, de richtlijnen en de praktijk

prof. dr. Joris Vandenberghe, psychiater-psychotherapeut en Reakiromedewerker

11.50 | Tussen lijden en leven: is er een plicht om te leven?

em. prof. Axel Liégeois, zorgethicus

12.25 | Pauze

13.30 | De kwetsbaarheid van hoop omarmen: de zoektocht naar menselijke ontmoeting bij ondraaglijk lijden

Sofie Verdegem, psycholoog-psychotherapeut en Reakiromedewerker

14.20 | Workshops

15.50 | Pauze

16.20 | Reflectie

prof. dr. Dirk De Wachter, psychiater-psychotherapeut

16.50 | Afsluiting

Eva Depoortere en Kim Snoeks, coördinatoren Reakiro

Abstracts

Algemene abstract

Ik kan niet meer leven. Laat me (niet) los.

Mensen met een langdurige doodswens omwille van ondraaglijk psychisch lijden bevinden zich doorgaans in een spanningsveld tussen leven en dood. Ze zijn vaak de connectie kwijt met anderen, met zichzelf, met de wereld om zich heen en op den duur ook met het leven zelf. Sterven toont zich dan soms nog als enige uitweg.

In Reakiro bieden we een plek, een vrijplaats, om dit spanningsveld samen te exploreren en ons te verhouden tot de doodswens. Hier ontstaat vaak de mogelijkheid om voorzichtig te connecteren en in relatie te gaan. Deze connectie kan ruimte bieden aan het verkennen van zowel het spoor van de dood als het spoor van het leven.

Hoe kunnen we nabij zijn en blijven zonder te oordelen? Hoe kunnen we ruimte bieden voor levensvragen, én voor de mogelijkheid van een zinvol bestaan, zelfs in de schaduw van ondraaglijk lijden? Kunnen we de dood als optie accepteren?

Na zes jaar Reakiro wensen we vanuit onze ervaringen een studiedag te organiseren met seminars, workshops en kunst, met als doel collega's mee op sleeptouw te nemen in deze complexe zoektocht.

Abstracts lezingen

Euthanasie omwille van ondraaglijk psychiatrisch lijden: de wet, de richtlijnen en de praktijk

door prof. dr. Joris Vandenberghe, psychiater-psychotherapeut en Reakiromedewerker

De Belgische euthanasiewet laat levensbeëindiging op verzoek toe bij ondraaglijk lijden, op voorwaarde dat sprake is van een ernstige ongeneeslijke aandoening in een medisch uitzichtloze situatie, zonder redelijke behandelopties, en dat het verzoek vrijwillig, herhaald en weloverwogen is. Wanneer het lijden psychiatrisch van aard is, wordt de toepassing van deze voorwaarden bijzonder complex. Deze bijdrage verkent de juridische en ethische spanningsvelden en bespreekt de richtlijnen van de Orde der Artsen, de Vlaamse Vereniging voor Psychiatrie en andere organisaties, die bijkomende zorgvuldigheidseisen formuleren. Tot slot belichten we praktijkervaringen en evoluties

binnen het veld, met aandacht voor een zorgvuldig en menswaardig omgaan met dergelijke verzoeken.

Welkom in Reakiro. Een erkenning van mensen met ernstig en persisterend psychisch lijden.

door Thijs Vanhie, psycholoog-psychotherapeut en Reakiromedewerker

Personen met ernstig en persisterend psychisch lijden en een aanhoudende doodswens bevinden zich vaak in de blinde vlek van de hulpverlening. Drie kwantitatieve Reakiro-studies brengen deze moeilijk bereikbare groep in beeld: wie ze zijn, hoe zij het aanbod ervaren en welke veranderingen zich tijdens hun traject voltrekken. De bevindingen tonen hun complexe lijden op vlak van doodswens, zingeving, hoop, empowerment, suïcidaliteit, existentiële angst en psychosociaal functioneren. Daarnaast wordt duidelijk hoe het Reakiro-aanbod wordt ontvangen en welke helpende en hinderlijke factoren een rol spelen. De resultaten bieden aanknopingspunten om zorg tijdiger, afgestemder en meer existentiële-relationeel vorm te geven.

Tussen lijden en leven: is er een plicht om te leven?

door em. prof. Axel Liégeois, zorgethicus

Begeleiders staan vaak voor een spanningsveld: hoe het lijden van mensen ernstig nemen en tegelijk het leven beschermen? Hierachter schuilt een klassieke ethische vraag: bestaat er eigenlijk wel een plicht om te leven? Als we de argumenten voor en tegen afwegen, zien we hoe onze samenleving zich heeft ontwikkeld naar meer individualisering en zelfbeschikking, maar ook naar een andere kijk op het leven, lijden en de dood. Deze ontwikkeling daagt zorgverleners dan ook uit om sterker in te zetten op de verbinding tussen mensen en samen met hen te zoeken naar zin in het leven.

De kwetsbaarheid van hoop omarmen: de zoektocht naar menselijke ontmoeting bij ondraaglijk lijden

door Sofie Verdegem, psycholoog-psychotherapeut en Reakiromedewerker

Mensen met een persisterende doodswens bij psychisch lijden confronteren hulpverleners met diep existentiële en relationele uitdagingen. Hun aanwezigheid kan gevoelens van machteloosheid en angst oproepen en vraagt om zorg voorbij de klassieke comfortzone. Deze lezing vertrekt vanuit kwalitatief onderzoek naar de ervaringen van zowel betrokkenen als hun begeleiders. We verkennen hoe de doodswens wordt beleefd, welke betekenissen eraan worden gegeven en wat ontmoetingen werkelijk betekenisvol maakt. Daarnaast bieden we inkijk in het proces dat hulpverleners kunnen gaan in therapie of begeleiding, hoe we aanwezig kunnen blijven bij extreem lijden. De bevindingen bieden handvatten voor een existentiële, relationeel afgestemde zorgpraktijk.

Reflectie

door prof. dr. Dirk De Wachter, psychiater-psychotherapeut

Aan het einde van de dag neemt prof. dr. Dirk De Wachter ons mee in een korte reflectie op de dag. Hij verbindt de gedeelde ervaringen, inzichten en vragen en plaatst ze in een historisch perspectief. Hij nodigt ons uit tot verdere reflectie over wat nabijheid en autonomie betekenen in de context van ondraaglijk psychisch lijden.

Abstracts workshops

Samen, met gast en naasten, spreken over een doodsverlangen: praktijkgerichte benaderingen vanuit Reakiro

door Annick Claeys en Dirk Benoot

Mensen die de vrijplaats van het spreken in Reakiro opzoeken, zijn vaak het contact met zichzelf, met anderen en met de wereld om hen heen kwijt. Aan de hand van concrete casussen geven we een inkijk in hoe binnen Reakiro opnieuw verbinding ontstaat met betekenisvolle anderen—vaak via het samen durven spreken over de doodswens. Dergelijke gesprekken brengen hulpverleners in een spanningsveld tussen leven en dood. Die spreidstand vormt niet alleen een professionele uitdaging, maar ook een existentiële confrontatie met de grenzen van wat draaglijk, denkbaar en zegbaar is. Deze workshop richt zich tot iedereen die dieper wil nadenken over existentieel lijden als relationeel fenomeen, en over hoe dit lijden relaties kan verengen, verstarren of in zijn greep houden. Samen verkennen we hoe hulpverleners, juist binnen die kwetsbare ruimte, kleine maar betekenisvolle bewegingen naar relationeel herstel kunnen ondersteunen.

Begeleider tussen leven en dood

door Leen Hermans en Bruno Theunissen

Hoe blijf je nabij in de tussenzone tussen leven en dood, waar het verlangen om niet meer te leven en de hoop op leven naast elkaar bestaan? In deze workshop nemen we je mee in ons werk binnen Reakiro, een vrijplaats voor ontmoeting en begeleiding waar zorgverleners, ervaringsdeskundigen, buddy's en vrijwilligers vanuit diverse perspectieven samenwerken. Aan de hand van concrete casussen tonen we hoe uiteenlopende werkvormen – van gespreksvoering en presentie tot lichaamsgerichte, creatieve en non-verbale benaderingen – helpen om een gedeeld veld van nabijheid, draagkracht en betekenis te creëren. Deelnemers worden uitgenodigd om van perspectief te wisselen, vertrouwde kaders los te laten en te ervaren wat nabijheid kan betekenen binnen het fragiele spanningsveld tussen leven en dood. Deze workshop biedt ruimte om te vertragen, te voelen en te reflecteren, en om te ontdekken hoe nabijheid zelf een wezenlijke vorm van zorg kan zijn.

Omgaan met chronische suïcidaliteit. Samen zoeken naar handvaten.

door Annelies Cuypers en Thijs Vanhie

Soms blijft suïcidedreiging maanden of zelfs jaren aanwezig in de begeleiding van mensen met ernstige psychische kwetsbaarheden. Deze dreiging kan op de achtergrond sluimeren of zich acuut en herhaaldelijk tonen. Voor hulpverleners – mensen van vlees en bloed – raakt dit onvermijdelijk aan het eigen lichaam, voelen en denken. Deze workshop focust op het belevingsgericht verkennen van je verhouding tot aanhoudende suïcidaliteit, en hoe deze innerlijke bewegingen de interactie met de suïcidale persoon mee vormgeven. We onderzoeken vragen als: Wat is zorgvuldig handelen? Hoe bewaar je het evenwicht tussen veiligheid bieden, nabij blijven en autonomie respecteren? Hoe ga je om met eigen gevoelens van angst, macht(eloosheid), hoop en hopeloosheid? Via procesgerichte werkvormen creëren we ruimte voor reflectie, resonantie en ervaringsuitwisseling. Zo komen we tot persoonlijke en professionele handvatten om aanwezig te blijven bij suïcidaliteit – niet vanuit controle, maar vanuit betrokken menselijkheid.

Experiëntieel-existentiële zorg voor mensen met een chronische doodswens

door Sofie Verdegem

Wanneer we in verbinding treden met iemand met een langdurige doodswens, raken we aan de kern van het menselijk bestaan. Wat betekent leven voor ons? Kunnen we de ander loslaten én toch verbonden blijven? In zulke ontmoetingen worden we geconfronteerd met onze eigen fundamenteën en met wat leven – en blijven leven – voor onszelf betekent. Echt aanwezig kunnen zijn vraagt dat we onze eigen existentiële demonen onder ogen durven zien. In deze workshop onderzoeken we via focusingoefeningen wat in onszelf geraakt wordt in dit proces. We luisteren naar onze eigen ambivalenties – angst, weerstand, verlangen – én naar die van de cliënt: diens voortdurende spanning tussen doodswens en levenswens. Samen verkennen we waar leven en dood elkaar raken, en hoe voorzichtige hoop kan ontstaan in een verbinding die beide omvat. Vanuit deze persoonlijke beleving gaan we vervolgens in groep in gesprek.

De euthanasiewet en richtlijnen toegepast in de praktijk bij ondraaglijk psychiatrisch lijden: casuïstiek

door prof. dr. Joris Vandenberghe

Wat in theorie helder klinkt, wordt in de praktijk vaak troebel. Pas in de modder van de klinische werkelijkheid worden complexiteit en ethische dilemma's tastbaar. Tegelijk krijgt ethisch inzicht pas echt vorm in de ontmoeting met mensen die ons om euthanasie vragen. In deze workshop verkennen we aan de hand van casussen de gelaagdheid van dergelijke beslissingen. Thema's die aan bod komen zijn onder meer:

beslissingsbekwaamheid, medische uitzichtloosheid, redelijke behandelperspectieven, de rol van naasten, betekenislagen van het euthanasieverzoek, de vraag achter de vraag, (tegen)overdracht, tweesporenbeleid en omgaan met suïcidaliteit tijdens uitklaring of evaluatie van een euthanasieverzoek. We staan stil bij de verschillende professionele rollen (behandelend arts/psychiater, uitvoerend arts, adviserend arts) en vragen als: Welke rollen zijn combineerbaar? Wanneer is er voldoende onafhankelijkheid? De workshop biedt bovendien inzicht in hoe een uitklarings- of evaluatietraject concreet vorm krijgt en welke rol Reakiro hierin kan vervullen.

Reflecties op euthanasie binnen de psychiatrische zorgcontext

door Evanthia Theodoru en Monica Verhofstadt

In deze workshop richten we ons niet op juridische aspecten en klinische procedures, maar op de bredere maatschappelijke en zorgethische implicaties van de euthanasiewetgeving. De vraag naar euthanasie raakt immers steeds meer ingeburgerd, ook bij mensen met psychiatrische aandoeningen, wat nieuwe spanningen en vragen oproept binnen de zorgpraktijk.

We focussen op de opvallende toename van euthanasieverzoeken bij jongeren en jongvolwassenen in België en Nederland. Welke rol spelen klinische, culturele, sociale, institutionele en media-invloeden? Wat zegt deze trend over onze (verschuivende) visie op autonomie, lijden en herstel? En hoe beïnvloedt het de zorgpraktijk, waarin zorgverleners balanceren tussen het respecteren van autonomie, het erkennen van lijden, en het bieden van hoop?

Deze workshop biedt een ruimte om deze complexe dynamiek te verkennen en de ethische en zorgethische uitdagingen concreet te bespreken aan de hand van gedeelde perspectieven en ervaringen.

Twee perspectieven samen onderweg: Waar ontmoeten gast en hulpverlener elkaar?

door Liesbeth De Donder en Quinten Bormans

Onderweg naar het durven spreken over de doodswens ontmoeten gast en hulpverlener elkaar tussen begrippen als tweesporenbeleid, herstel en presentie, elk vanuit een eigen positie en zoektocht. In deze workshop nodigen we uit om mee te kijken door de bril van Quinten, ervaringswerker, en Liesbeth, medewerker van Reakiro. Waar vinden hun perspectieven elkaar en waar schuiven ze langs elkaar heen of botsen ze tegen mekaar aan? We verkennen wat herstel kan betekenen: terugkeer naar functioneren, herstel van verbinding, of samen aanwezig zijn in een bestaan dat ondraaglijk blijft aanvoelen. Kan presentie samengaan met hoop zonder dwingend te worden? Samen onderzoeken we wat in dit spanningsveld 'goede zorg' kan zijn. We nodigen jullie uit om actief mee te zoeken.
